

TARP INDIVIDUALIZMO IR KOLEKTYVIZMO

Kod l ši tema yra tokia aktuali ? Jinai jau suskirst pasaul dvi dalis. Ir vakarai ir rytai band ir bando ši problem išspr sti. Vakarai yra pasisak už individualizm , o rytai — už kolektyvizm . Iš vienos pus s turime kapitalizm , demokratij , iš antros — komunizm , autokratij . Kur pasukti ?

Jau tre ias dešimtmetis, kai man tenka dirbti ir reikštis Naujojo Pasaulio akademiniam gyvenime. Nustebtum t, pamat , kas šiandien darosi universitetuose. Nuo Berlyno iki Berkeley, nuo Paryžiaus iki Pekino, nuo Maskvos iki Meksikos, nuo Kolumbijos iki Kalifornijos akademinis pasaulis yra išsiverž s vulkanu. Ir viskas sukasi apie vien ir t pat klausim : kur krypti ? Kur sukti? Ar dešin , ar kair ? Ar individualizm , ar kolektyvizm ?

Klausimas tarp individualizmo ir kolektyvizmo yra klausimas santykio tarp asmens ir visuomen s. Iš viso, yra keturi galimi sprendimai: du neigiami ir du teigiami.

Pirmiausia neigiamieji. Mes galime tur ti asmen be visuomen s arba nuvisuomenint asmen , asmen , kuris yra užsidar s savo paties kiaute, sav s kal jime. Jis sunyksta ir pavirsta tuš iaividuriu lukštu, kaip kad pavirsta lukštu, sakysime, žuol o gil , kada jinai nesugeba atsiverti ir išaugti, išsiskleisti tvirtaliemen , daugiašak žuol . Antra neigiama galimyb yra visuomen be asmens arba *nuasmeninta visuomen — mas* . Abu neigiamus sprendimus bei atvejus galime lengvai suvokti iš sekan io pavyzdžio. Kai, sakysime, norime tur ti ir graži sodo g li ir graž g li sod , turime tur ti ir g li pas l ir sklyp bei dirv . Bet gali atsitikti taip, jog tur sime ir g li pas l ir dirv , bet jeigu g li pas lis neišsiskleis, neatsivers, nesugeb s asimiliuoti ir perkeisti išorin pasaul arba jeigu kieta akmenin dirva užtroškims, užslopins, sunaikins g li pas lio gyvyb , tai nebus nei sodo g li , nei g li sodo ! Taip yra ir žmogiškoje tikrov je. Ir ia yra du neigiami atvejai: asmeninio gyvenimo apkiaut jimas bei sunykimas arba individualizmas, ir visuomeninio gyvenimo apkiaut jimas bei sunykimas arba kolektyvizmas. S j jas iš jo s ti, tur jo ir pas l ir dirv . Nor jo tur ti graži sodo g li ir graž g li sod . Pas lis tur jo pavirsti g l mis, o dirva — sodu. Deja. nei viena, nei antra

ne vyko, nes pas lis paliko aklinau savyje uždaras, ir j slopino, kol visiškai užslopino, kieta, akmenin , uolin dirva. Iš visko paliko tik lukštai ir džiungl s. Individualizmas n ra joks vaistas prieš kolektyvizm ir atvirkš iai, kolektyvizmas n ra joks vaistas prieš individualizm . Plau i ar smegen uždegimo nepagydyti v žiu ir, atvirkš iai, v žio nepagydyti plau i ar smegen uždegimu.

Ši dien žmogaus galvojimas taip sumenk jo, jog jis prad jo galvoti «lazdomis ». Dar blogiau : vienu kuriuo nors lazdos galu : dešine be kair s arba kaire be dešin s. Bet kas gi kada nors yra mat s lazd tiktai vienu galu ? Ar gi tai n ra gr žimas urvažmogin galvojimo gady n ?

Ir savyje sunyk s, nuo pasaulio atitr k s individualizmas ir asmen užtroškin s, kaimeninis kolektyvizmas — mas žymi ne-normali , patologin b kl : pirmasis asmenin , antrasis — visuomenin . Yra tai gyvenimo nužmoginimas pilnutine prasme : ir psichologine ir sociologine.

N n seka du teigiami sprendimai, atvejai, atsakymai. S j jas iš jo s ti, tur damas ir pas l ir dirv . Nor jo tur ti daug graži sodo g li ir didel graž g li sod . Pas lis tur jo pavirsti g l - mis, o dirva — sodu. Ir viena ir antra vyko, nes pas tos s klos pilnai atsiskleid ir išsiskleid , perkeisdamos dirv , o dirva pilnai maitino s klas ir j gyvyb , perimdama iš j nuostabi gyvatos j g ir begalin pavidal bei spalv vairum . Panašiai yra ir žmogiškoje tikrov je. Iš vienos pus s ia galime tur ti suvisuomeinti asmen , tai — personalizmas. Iš antros pus s galime tur ti suasmeninti visuomen , tai — pluralizmas arba universalizmas. Perkeitimas yra gyvenimo esm . Teigiama alternatyva individualizmui yra personalizmas, kada asmuo yra perkei iamas charakter ir asmenyb . Teigiama alternatyva kolektyvizmui yra pluralizmas bei universalizmas, kada visuomen yra perkei iama bendruomen ir dar daugiau — bendrij . Pastaroji yra pati aukš-iausia ir asmenybingumo ir bendruomeniškumo išraiška ir apraiška.

D l tos tai priežasties krikš ionyb nesuplaktina nei su individualizmu, nei su kolektyvizmu. Jinai yra veiksmingas (ir vie-
nintelis) vaistas pagydyti ir vien ir antr ligot , patologin b kl . Krikš ionyb — pasaulio istorijos lydimoji kelio žvaigžd .

Kapitalistinis pasaulis organizuoja dešin be kair s, organizuoja laisv be lygyb s. Komunistinis pasaulis, atvirkš iai, organizuoja kair be dešin s, organizuoja lygyb be laisv s. Demokratinis socializmas, kuriuo n n yra pasuk s eiti vadinamas Tre-iasis Pasaulis, imasi organizuoti gyvenim laisv s ir lygyb s principais. Krikš ionyb bei krikš ioniškoji demokratija, kurios moder-

niuaju pradininku yra enciklikos *Rerum Novarum* autorius, b tent Leonas XIII, pramintas *lumen caeli* — dangaus šviesa, laisv s ir lygyb s principus bei idealus išgilina ir praple ia juos begalyb . B tent, šalia visuotin s laisv s iš vienos pus s ir visuotin s lygyb s iš antros pus s ia iškyla visuotin brolyb , visuotinis žmoni broliškumas, išplaukiantis iš visuotinio Dievo t viškumo. Dvi gyvenimo vizijos — horizontalin ir vertikalin ia susikryžiuoja. Abi jas simbolizuoja vienas ir tas pats ženklas — kryžius. ia susib ga, susijungia ir susiderina ne tik kair ir dešin , bet ir virš n s ir gelm s, o taip pat centras ir orbita. Vertikalin gyvenimo dimensija ia paremia ir pastoviai išlaiko horizontalin gyvenimo dimensij . Tik jimas Diev ia išsiskleidžia ir psichologin j g , b tent pasitik jim savimi, ir sociologin j g , b tent, pasitik jim kitu žmogumi bei visuomene. Gyvasis tik jimas reiškiasi meile, k ryba, veikla.

Visuotin laisv (ir žmoni ir tautu), visuotin lygyb (ir žmoni ir tautu), visuotin brolyb (ir žmoni ir tautu) yra pagrindin s ir pirmin s s lygos organizuoti visuotin taik pasaulyje. Antraip taika tik mirażas.

Taigi, kur sukti ? — dešin , ar kair ? individualizm , ar kolektyvizm ? Pirmasis veda griov iš dešin s, antrasis — griov iš kair s pus s. O kod l gi tur tume gri ti tuos du griovius, o ne pasukti pla ius begalinius vieškelius ir j sankryž , iš kur galima laisvai jud ti kair ir dešin , gelmes ir virš nes, pat visatos centr ir begalyb ?

Krikš ioniškoji pasaulio vizija —tai santykis tarp Dievo ir žmogaus, išreiškiamas vertikaline linija, ir santykis tarp žmogaus ir visuomen s bei žmoni , išreiškiamas horizontaline linija. Šios vizijos ženklas —kryžius (Šiuo ženkle nugal si). Yra tai ir kan ios ir triumfo simbolis. Be Golgotos kan ios n ra ir Prisik limo pergal s.

Savo metu individualizmas ir kolektyvizmas buvo pagrauz ir suard antikinio pasaulio pagrindus. Antikin pasaul bei jo žmoni j išgelb jo krikš ionyb , išgelb jo Bažny ia. Ji pasirod kaip vaivorykšt , jungianti Rytus ir Vakarus, laik ir amžinyb .

Nemažesni pavojai gr sia ir ši dien pasauliui iš individualizmo ir kolektyvizmo pus s. Kaip praeityje, taip ir ateityje krikš ionyb sušvis ir Rytams ir Vakarams vaivorykšt s šviesomis. Prieš milijonines armijas ir baisiausi naikinam ginkl galyb jinai išeis su alyvos šakele rankoje paskelbti pasauliui žmoniškumo sutesm bei žv riškumo pabaig ir naujo, b tent dieviškojo, žmoniškumo gadyn s tekan i aušr . Krikš ionyb —naujoji Nojaus arka.